

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. V. Satisfit argumentis contendentibus posse eundem actum simul
esse bonum & malum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

*Deinde, a-
ctus esse bo-
nus quo da-
retur elemo-
sina, animo
pertrahendi
pauperē ad
peccatum.*

VI.
*Sequatur
eundem a-
ctum place-
re simul &
displicere
Deo.*

vera involvit in conspectu suo integritatem. Con- firmatur secundo, alioqui dicere quis posset actum fore bonum, si quis dare velit elemosynam eo fine ut pauperem pertrahat ad malum, aut aliud hujusmodi, quod tamen per se apparet esse falsum, ergo non sufficit bonitas, quæ adveniret præcisè ab objecto, sed considerari debet actus cum fine & omnibus circumstantiis.

Confirmatur tertio: implicat ut idem indivisi- bilis actus simul prohibeatur & approbetur à Deo, eique placeat simul & displiceat, hoc autem in præsentem contingeret, omnis quippe actus malus à Deo prohibetur, bonus vero approbatur, hic placet ille displicet: implicat ergo bonitatem & malitiam in eodem actu identificari.

SECTIO QUINTA.

Satisfit argumentis contendentibus posse eundem actum simul esse bonum & malum.

I.
*Actus, quo
quis credi-
tori debitum
solvit tem-
pore Sa. ri-
i. in templo,
est simplici-
ter malus.*

AD primum primæ sententiæ sectione præ- cedente num. 3. propositum, Respondetur, in illo casu actum illum solutionis debiti, credi- tori factæ, esse simpliciter malum: licet enim præcisè quantum ad objectum & finem nihil in se habeat malitiæ, hoc tamen non sufficit ad actum bonum, ut jam ostendimus, sed considerari de- bet ad quæ, & secundum omnes circumstantias, cum bonum, ut dixi, non sit nisi ex integrâ causâ.

*Aliud est de
bonitate phy-
sicâ, aliud
de morali,*

Ad secundum dico in bonitate materiali esse diver- sas partes, & sic nil mirum si in entitate divisibili possit esse aliquid bonum, & aliquid malum: at verò bonitas moralis consistit in indivisibili. Addo tamen, etiam ibi, licet dum pes equi claudi est ma- lus, possit oculus esse bonus, simpliciter nihilomi- nus non posse equum illum dici bonum.

II.
*Ut actus non
sit conformis
rectæ ratio-
ni, sufficit
vel unam
eius circum-
stantiam ef-
se ei disfor-
mem.*

Ad tertium dico, actus hujusmodi non esse ul- lo modo omnibus spectatis conformes rectæ ratio- ni, ad hoc namque tollendum sufficit quemcum- que finem vel circumstantiam esse malam: licet namque recta ratio dicat esse debita solvenda, non tamen dicat esse solvenda in loco sacro, vel tem- pore divini officij, imò dicat contrarium, cum hoc simpliciter sit indecens, & malum. Ad quartum dico diversissimam ibi esse rationem, cum sint en- titates distinctæ actus bonus & malus; unde esto possit quis simul per diversos actus mereri & de- mereri, non tamen per eundem, quia implicat eundem actum indivisibilem simul esse dignum lau- de, seu præmio & pœnâ, vel amore & displicentiâ. Quidquid ergo sit utrum hoc competere simul pos- sit diversis actibus, certè non potest competere eidem.

III.
*Ad lucran-
dam indul-
gentiam
meritum re-
quiratur
semper actus
bonus.*

Objicies primò: ad lucrandum indulgentiam re- quiritur actus bonus, & tamen elemosyna, vel oratio facta cum circumstantiâ malâ sufficit ad lu- crandum indulgentiam, ut communis est omnium sententia, cum facillimum sit sinistra aliquam in- tentionem in largitione elemosynæ, aut distractio- nem in oratione irrepere, ergo, &c. Responde- tur negando majorem, alioqui magno periculo ex- poneretur indulgentiarum & Jubilæi fructus. Ad lucrandum ergo indulgentiarum sufficit actus ex ge- nere suo bonus, licet aliunde vitietur.

IV.
*Vini alieni-
us intentio
fieri vitium
modò potest.*

Objicies Secundo, posse actum aliquem esse bonum ex fine, & malum ex objecto, ut si quis mentiat, ut det elemosynam, ergo actus simul

esse potest bonus & malus. Respondetur pro præ- senti, tribus modis fieri posse intentionem alicujus finis, vel scilicet obtinendi illum per media licita, vel per media illicita, vel tandem tertio modo pu- rē intendendo, & abstrahendo in particulari à me- diis licitis vel illicitis: si primo modo fiat intentio, non potest causare malam electionem, cum for- maliter excludatur: si secundo modo contingat, ap- paret statim intentionem esse malam.

Tandem, tertio modo si fiat intentio, potest esse bona, si sit de objecto & fine bono, & nulla sit circumstantia eam varians: licet enim ex vi illius in- ferri possit electio mali mediæ, non tamen determi- natè sequitur assumptio talis mediæ ex hac intentio- ne, intentio siquidem fertur in bonitatem & hone- statem elemosynæ, & solum in genere vult media ad illam conducentia, inter quæ merè per acci- dens & contingenter se habet mendacium, quate- nus scilicet generatim conducit ad dandam elemo- synam.

V.
*Potest esse
intentionis
differens tam
ad bonum,
quàm ma-
lū mediū
eligendum.*

Nec in hoc sita est peculiaris difficultas, quòd non possit aliquid malum, seu aliqua inhonestas conducere, & esse utilis ad aliquam honestatem: turpitudinem enim peccati est utilis ad poenitentiam, & actum humilitatis eliciendum: intentio ergo illa simpliciter est bona, electio tamen postea sim- pliciter mala, idque sive merè fiat ad mendacium, vel aliam actionem turpem peccunæ lucrandæ cau- sa, sive etiam tendat ad mendacium, aut aliquid aliud inhonestum, ad comparandam pecuniam, unde habeat ad largiendam elemosynam. Utrum autem intentio bona esse possit causa inhonestæ electionis, dicitur postea: solum contendimus in præsentem, etiam hoc admissio, non sequi eundem actum esse simul bonum & malum.

VI.
*Præter ma-
lum condan-
care inter-
dum possit
ad aliquam
bonitatem.*

Dices, asserere S. Augustinum lib. contra men- dacium cap. 8. Leviora esse peccata, quæ bono animo admittuntur. Contrâ: non tamen dicit istiusmodi opera esse bona, sed simpliciter mala, & peccata, ex quo potius confirmatur nostra senten- tia. Respondetur ergo, leviora quidem esse illa peccata, quia quando voluntas ex bona intentione fertur ad malum, non habet actus illam malitiam, quam habet, quando ad malum fertur ex intentio- ne simpliciter malâ, tunc enim actus sæpè habet duplicem malitiam; qui enim furatur ut commi- tat adulterium, magis est adulter, quàm fur, ut dici solet: & sine dubio actus ille furti est peior, quàm foret furtum, quod committeretur ex inten- tione dandi elemosynam. Deinde qui malum præstant ex intentione bonâ, minùs plerumque af- ficiuntur ad malum, quàm qui intentionem illam non habent, & consequenter peccatum ex illo ca- pite est gravius.

VII.
*Quò sensu
juxta S. Au-
gustinū pec-
cata, quæ
bono animo
admittuntur,
sunt leviora*

*Qui furatur
ut commi-
tat
adulterium,
magis est a-
dulter, quàm
fur.*

Objicies tertio: potest idem actus intellectus esse simul verus & falsus, ut si quis eodem actu de diversis objectis aliqua disparate affirmet, vel neget, quorum quedam vera sunt, quedam falsa, ergo & idem actus voluntatis simul bonus esse potest & malus. Communiter negari solet ante- cedens, dicitur enim, ut actus intellectus simpli- citer verus sit, debere eum esse omnino conformem suo objecto adequato, & in hoc participare de genere boni. Quod si quis contendat antece- dens posse admitti, tunc dicendum non ita strictè requiri conformitatem cum objecto ad veritatem, ac cum rectâ ratione ad bonitatem, & bonum pec- culari modo debere esse ex integrâ causâ, juxta dictum Divi Dionysij hic à S. Thoma q. 18. art. 4. ad 3. & Theologis communiter admis- sum.

VIII.
*Dices: idem
actus potest
esse verus &
falsus, ergo
bonus &
malus.*

*Strictius re-
quiri vide-
tur conformi-
tatem cum
rectâ ratio-
ne ad bonū,
quàm cum
objecto ad
verum.*

Objicies

IX. Item alius videtur simul precipi posse, & prohiberi.

Objicies quartò contra id quod in fine sectionis præcedentis, in tertiâ confirmatione diximus, non posse scilicet eundem actum à Deo simul prohiberi & imperari; hoc siquidem videtur falsum, si quis namque auditionem Sacri in die festo præceptam, ad malum finem ordinet, auditio illa simul præcipitur & prohibetur, placet Deo &

displicet ergo. Respondetur, auditionem Sacri in hoc casu non prohiberi, sed tantum malam illam intentionem, qua is ad sinistram illam finem ordinat: hanc inquam, prohibet Deus, illam verò præcipit; cum enim hæc sint realiter distincta, potest super unum cadere præceptum, super aliud prohibitio, sicque cessat difficultas.

Nunquam supra idem in dicitur esse eadem præceptum & prohiberi.

DISPUTATIO LXXXII.

De actu imperante & imperato.

POTENTIIS, inquit sanctus Thomas, utimur cum volumus: ea quippe est vis voluntatis, id in reliquis animæ facultates, quibus veluti regina præest, imperium, ut eas semper sibi habeat obnoxias, debitumque illi præstent obsequium; quas proinde voluntas juxta naturam cujusque & indolem suo arbitratu regit, & pro voluntate ad agendum applicat. Quamvis autem ei subsint universæ, illique pareant, non tamen equali omnes gradu, sed quo præstantiores, perfectioresque sunt potentia, eò magis; quò imperfectiores, minus illi obtemperant. Vnde facultates vegetativæ minus subjiciuntur voluntati quàm sensitivæ, hæc minus quàm intellectus, ut jam breviter ostendam.

SECTIO PRIMA.

An & quomodo alias animæ potentias moveat voluntas.

I. Et sibi, & aliarum facultatum est moderatrix voluntas.

IN homine, ut dixi, principis instar regnat, omniaque administrat voluntas: ei manus, ei pedes, ei lingua, ei partes omnes & potentia dicto, ut ita dicam, audientes sunt, ejusque nutu moventur & quiescunt. Nec ceteras tantum facultates, sed quod in principe maxime est optandum, se sibi voluntas habet subjectam, non aliarum magis moderatrix quàm sui: hinc in quamcumque se vult partem pro arbitrio inflectit, suoque ipsa subjacet imperio. Quo pacto ergo aliis animæ potentiis præsit, dominatumque in eas exercent, hac & sequente sectione declarabitur: qua ratione autem suam in se exerat potestatem, atque imperet sibi, quæ præcipua est hujus loci difficultas, tota reliqua disputatione ostendetur.

II. Potentia vegetativa quomodo subjiciuntur voluntati.

Ut ab imperfectioribus incipiam, potentia vegetativa, quæ à quibusdam vocantur naturales, immediate non subjiciuntur voluntati, sed tantum mediate, quòd scilicet in potestate voluntatis sit, iis applicare vel non applicare materiam, hac verò applicatâ, velit nolit voluntas, operantur, & functiones suas exercent. Hinc etiam motus membrorum, qui potentias vegetativas consequuntur, ut pulsus cordis, & magna ex parte respiratio, non subduntur voluntati.

III. Quodnam sit voluntatis in potentias externas imperium.

Potentia etiam sensitivæ in hoc conveniunt cum vegetativis, quòd non immediate voluntatis imperio subjiciuntur, sed remote solummodo, nempe quoad applicationem organi, vel objecti: his ergo debite applicatis, impedire non potest vo-

luntas oculum exempli gratiâ ne videat, aurem ne audiat, &c. Potest tamen voluntas mentem aliò avocare, & interni similiter sensus attentionem impedire, & hoc pacto vehemente distractione, sensus externos, etiam debite applicatos, ab objecti propositi perceptione impedire; & in hoc magis subjiciuntur voluntati, quàm potentia vegetativa.

Jam verò quoad appetitum, licet motus illius subitanei, & qui à ratione præveniri nequeunt, non subdantur voluntati, sicut nec illi, qui merè ex dispositione corporis proveniunt, & vocantur motus carnis, multi tamen ad apprehensionem, seu imaginationem impedibilem, ut aiunt, sequuntur, & hi in nostrâ potestate sunt, atque ita subduntur voluntati, ut ab illâ & excitari possint, & reprimi. Hinc Aristoteles 1. Politicorum cap. 3. docet appetitum subjici voluntati, seu rationi, non despotice, sed politicè, seu non instar mancipii, sed civis, ita nimirum ut nec omnia ejus operatio arbitrio voluntatis fiat, nec quævis etiam voluntatis imperio statim cesset.

Quamvis autem appetitum ad varios actus movere possit voluntas, non tamen excitare eos potest immediate, sed tantum mediâ imaginatione, seu materiali apprehensione objecti; omnis namque potentia, ut operetur, proportionatam sibi habere debet cognitionem. Unde sicut voluntas, ut in operationem prodeat, habere debet actum aliquem intellectus, seu spirituales propositionem objecti; ita appetitus, utpote potentia materialis, materialem requirit objecti propositionem, sine qua agere omnino non potest, ut rectè ostendit Valquez Disp. 37. cap. 2. contra Medicinam hic, q. 9. art. 2. & alios quosdam Thomistas, asserentes posse appetitum immediate moveri à voluntate, nullâ sensus cognitione præcedente.

Quod

IV. Motus appetitus sensitivi frequenter non subduntur voluntati.

Appetitus politicè, non despotice subjicitur voluntati.

V. Voluntatem movet immediate appetitum, sed mediâ imaginatione.